

český důlní akciový spolek v Praze, o němž sám žalobce netvrdí, že by ho byl oprávněn zastupovati. Žalobce zcela prezírá, že z odstavce III. smlouvy neplyne pro úpadce žádné právo, nýbrž jen závazek, jenž se nestal částí aktivního úpadcova jmění (§ 1 úp. ř.) snad tím, že podle téhož odstavce smlouvy týž závazek na se vzali i žalovaní, již nestali se tím dlužníky úpadce, nýbrž toliko s ním dlužníky jmenovaného akciového spolku. Že se žalovaní zavázali úpadci, že zaplatí veškeré dluhy společnosti, nebylo v první stolici tvrzeno a neodpovídá tomu ani žalobní prosba. Uznaly tudíž nižší soudy právem, že se žalobci nedostává oprávnění k žalobě a nebylo proto vyhověno dovolání již z této příčiny, aniž bylo třeba zkoumati, o jakou společnost šlo, pokud se týče, zda jsou tu vůbec podmínky určovací žaloby podle § 228 c. ř. s.

Čís. 8312.

Tuzemskému právu není známa t. zv. zákonná služebnost úvratě, připouští se však výkon takového práva podle místního zvyku. K nabytí práva úvratě jako pravidelné služebnosti jest třeba držby práva toho jménem vlastním, nestačí výkon v pouhé naději na sousedskou blahovůli. Právo úvratě jako právo služebnosti může býti odvislým od vzájemného výkonu práva se strany souseda. V takovém případě jest výkon takového práva obsahově odvislým od vzájemnosti.

(Rozh. ze dne 20. září 1928, Rv I 2155/27.)

Žalobci domáhali se na žalovaných, by byli uznáni povinnými uznati, že žalobci vydržením let nabyli práva služebnosti vstoupiti na jejich pozemek čk. 195 s potahem a na tomto pozemku se s potahem a pluhem otáčeti při orání a rozorání příčnicku na poli žalobců č. k. 192, veškerého zasahování v toto právo žalobců se zdržeti, zejména odstraniti plot postavený na hranicích pozemku č. k. 195 a připustiti, aby na základě rozsudku o této žalobě vydaného vložena byla ve vl. čís. 82 služebnost vstoupiti s potahem a otáčeti se s potahem na pozemku č. k. 192 ve prospěch pozemku č. k. 192 role ve vl. č. 192 jako statku panujícího. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, odvolací soud uznal podle žaloby.

Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a uložil mu, by, doplně řízení, znovu rozhodl. V otázce, o niž tu jde, uvedl v

důvodech:

Nejprve jest uvážiti po stránce právní toto: Žalobci domáhají se žalobou uznání práva tak zv. úvratí, t. j. práva zajížděti za účelem obracení se s potahem při orání úvratě (příčnicku) na pozemek sousedů. (Pflugwende, Anwenderecht, Kehrrecht). Zdejší právo nezná na rozdíl od některých jiných t. zv. zákonnou služebnost úvratí (Randa, Eigentum § 5 str. 103). Tím ovšem není řečeno, že se podle místního zvyku výkon

takového práva nepřipouští. Jeho povaha se ovšem ani v nauce neposuzuje jednotně (srv. Krainz-Ehrenzweig, System § 259 pozn. 68, Mayr-Harting II. § 372, § 186 a uvedené tam nálezy soudní). K nabytí práva jako pravidelné služebnosti, jak se ho domáhají žalobci, jest třeba, jak správně vystihl první soud, držby práva toho jménem vlastním, výkonu práva v úmyslu vykonávati je jako vlastní právo. Tento úmysl nelze pravidelně zjišťovati výsledkem oprávněného o tom, co si při výkonu myslil, nýbrž musí plynouti takovýto úmysl z okolností případu a býti zjevným i odpůrci. Tam, kde podle místního zvyku sousedé vykonávají určitá práva na pozemku souseda, spoléhající jen na sousedskou blahovůli, nevykonávají práva ta s potřebným úmyslem a, třebaže nebylo výslovně o povolení výkonu dotyčného práva žádáno, nutno takové výkony považovati za odvolatelné (vyprošené) úkony ve smyslu § 974 obč. zák., jež nemohou založiti držbu práva vůbec jak pro nedostatek potřebného úmyslu, tak i pro nedostatek držby práva, ježto takové vyprošené nebo na základě pouhé blahovůle sousedské vykonávané úkony držební nejsou výrazem držby práva, nýbrž jenom výrazem odvolatelné výprosy, kterou zákon za právo nepokládá (§ 974 a 1464 obč. zák.). Vždyť by jinak obmyslný soused, spoléhaje se na blahovůli druhého souseda a nedávaje znáti svůj skrytý úmysl založiti držebním výkonem právo, mohl využití nepoctivě a neslušně sousedské blahovůle k nabytí držby i práva. To zákon nemůže připustiti, stejně jako nepřipouští, by držitel změnil svémocně důvod své držby (§ 319 obč. zák.). Při výkonu tak zv. práva úvratí může se podle toho, co uvedeno, jednati o jeho výkon na základě pouhé sousedské blahovůle bez potřebného úmyslu, do odvolání, ježto na př. podle místního zvyku se práva ta navzájem trpí z pouhé sousedské blahovůle, ana se výkonem nečiní škoda. Jde-li o takový výkon, nejde o držbu práva pravidelné služebnosti. Ovšem vykonává-li se právo úvratě s potřebným úmyslem bez ohledu na sousedskou blahovůli, lze je pokládati za výkon služebnosti, ale může v určitém případě býti závislé na vzájemném výkonu práva úvratí se strany souseda. V takovém případě, bylo-li právo to dosud vykonáváno navzájem v předpokladu vzájemnosti, lze míti slušně za to (§ 914 a 863 druhý odstavec obč. zák.), že výkon takového práva obsahově je odvislým od vzájemnosti. Proto tam, kde vzájemnost přestává, na př. proto, že role se změní v pozemek stavební, na němž se postaví dům, takže práva úvratě nepotřebuje, přestává právo úvratě, ježto soused, který je trpěl za to, že měl vzájemné právo, nyní již nemá náhrady v onom vzájemném právu a důvod, na jehož základě bylo ono právo nabyto, přestal. Jinak by proti vši slušnosti mohl umíněný soused bez vzájemné náhrady posud poskytované znehodnotiti sousední pozemek k vůli zcela nepatrné újmě, kterou by utrpěl tím, že právo úvratě nemůže vykonávati (srv. Krainz-Ehr. § 259, p. 68, § 421 b) p. 9). Ovšem není vyloučeno, že práva úvratě může býti nabyto smluvně nebo vydržením jako jiné služebnosti bez ohledu na vzájemnost, kde se výkon děje beze všech ohledů na sousedskou blahovůli a na vzájemnost výkonu. Pak ovšem třeba k vydržení průkazu, že výkon se takovýmto způsobem vskutku dál po dobu vydržecí.